

HUIS VOOR KLOKKENLUIDERS

Huis voor Klokkenluiders
Muzenstraat 89
2511 WB Den Haag

Postbus 85680
2508 CJ Den Haag

Telefoon: 088 - 1331000
www.huisvoorklokkenluiders.nl
contact@huisvoorklokkenluiders.nl

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag, 24 oktober 2023

Onderwerp: stand van zaken Huis voor Klokkenluiders

Geachte Voorzitter,

Op 15 maart jl. ontving uw Kamer het jaarverslag 2022 van het Huis voor Klokkenluiders. Met deze brief informeer ik u graag over de ontwikkelingen in en om het Huis in 2023 tot nu toe.

2023 staat voor het Huis voor Klokkenluiders vooral in het teken van de inwerkingtreding per 18 februari 2023 van de Wet bescherming klokkenluiders (Wbk). In dat kader heeft het Huis de bevoegde autoriteiten in de zin van de Wbk verenigd in een netwerk waarin kennis en ervaringen worden uitgewisseld en wordt toegewerkt naar efficiënte onderlinge samenwerking. Eén van de resultaten hiervan is een samenwerkingsprotocol dat naar verwachting in 2024 wordt vastgesteld.

Door het samenbrengen van relevante partijen uit de publieke, private en semipublieke sector wil het Huis het maatschappelijk discours rond integere arbeidsrelaties en een veilig meldklimaat een extra stimulans geven.

Het Huis voor Klokkenluiders stelt vast dat werknemers nog te vaak worden benadeeld door het doen van een melding. Dit brengt niet alleen psychische, maar vaak ook verstrekkende financiële gevolgen met zich mee. Het Huis is dan ook blij met de aanvullende juridische en psychosociale voorzieningen die de minister op 6 juli jl. in een brief aan uw Kamer in het vooruitzicht stelde. Het

overleg over de juridische voorziening tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Raad voor de Rechtsbijstand en het Huis hierover is ver gevorderd maar nog niet helemaal afgerond. Vermoedelijk begin 2024 hoopt het Huis de eerste melders door tussenkomst van de Raad voor de Rechtsbijstand te kunnen koppelen aan (gesubsidieerde) juridische ondersteuning. De in 2022 gestarte pilot voor psychosociale ondersteuning met het landelijk bureau Slachtofferhulp is na de eerste positieve resultaten inmiddels verlengd. Thans wordt samen met het ministerie gewerkt aan de met de Wbk aan het Huis in het vooruitzicht gestelde sanctioneringsbevoegdheid, met betrekking tot onder meer nadelige bejegening van melders, en met betrekking tot de inrichting van interne meldkanalen.

Over de uitvoering van de motie van het Kamerlid Van Nispen, ertoe strekkende dat het Huis de beschikking zou moeten krijgen over enkele telefoonverbindingen met "geheimhoudersstatus" (vergelijkbaar met die van de advocatuur), heeft de minister van Justitie en Veiligheid de Kamer bericht in haar brief van 5 juli jl. Met de door de minister voorgenomen beperkte uitvoering van de motie kunnen telefoongesprekken die het Huis voert met mensen die een misstand vermoeden en willen melden nog steeds worden opgenomen. Dat enkele feit kan al een drempel opwerpen om contact op te nemen met het Huis.

Het aantal (nieuwe) adviesverzoeken is in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar met ruim 50% gestegen.

Volgens de aangescherpte vereisten van de Wbk zijn vanaf 17 december 2023 alle organisaties met meer dan 50 werknemers verplicht om een interne meldregeling te hebben. Om werkgevers hierin te ondersteunen publiceert het Huis daarom onder meer geüpdatete versies van zijn brochurereeks.

Op vrijdag 23 juni, International Whistleblower Day, organiseerde het Huis voor Klokkenluiders de eerste "Veermanlezing". Deze lezing moet een jaarlijks terugkerend evenement van het Huis worden en heeft tot doel om integere arbeidsrelaties en een veilig meldklimaat te stimuleren. De eerste editie werd verzorgd door Karen van Oudenhoven - Van Der Zee, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, en stond in het teken van de vraag "Wat de klokkenluider ons leert?". Daarnaast vond een publiek gesprek plaats met Paul Veerman, zoon van klokkenluider Frits Veerman en stond minister Bruins Slot stil bij de bescherming die de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders moet bieden. De Veermanlezing werd bezocht door een honderdtal deelnemers uit diverse sectoren.

De in 2021 gelanceerde 'IntegriteitsWijzer' is inmiddels door ruim 650 organisaties gebruikt. Deze online tool geeft organisaties inzicht in de 'volwassenheid' van hun eigen integriteitsbeleid. Twee aspecten waarop veel organisaties relatief zwak scoren zijn de coördinatie van en de communicatie over het integriteitsbeleid.

Om organisaties hierbij te ondersteunen heeft het Huis een *functieprofiel* voor *integriteitsmanagers* en een brochure *Communiceren over integriteit* ontwikkeld. Deze zijn te vinden op de website van het Huis voor Klokkenuiders.

De meeste vragen die werkgevers stellen aan de afdeling Kennis & Preventie van het Huis betreffen nog steeds de meldregeling. Er is een toenemende behoefte aan ondersteunend materiaal.

Vragen van werkgevers	2023 (t/m 31-8)	2022
Huis/Wet algemeen	23	25
Meldregeling	54	41
Vertrouwenspersoon	12	15
Intern onderzoek	3	7
Integriteitsbeleid	6	13
Training, materiaal en instrumenten	22	8
IntegriteitsWijzer	3	4
Divers	20	11
Internationaal	37	40
EU-richtlijn	0	12
Totaal	180	177

Adviseren

In 2023 startte het Huis voor Klokkenuiders met 89 lopende adviestrajecten uit voorgaande jaren. In 29 trajecten is sprake van een gegrond vermoeden van een misstand met maatschappelijk belang en maakt(e) de melder gebruik van de dienstverlening van de afdeling Advies. In andere gevallen is inmiddels vastgesteld dat het geen werk-gerelateerd vermoeden van een misstand betrof, beëindigde de melder zelf zijn adviesverzoek, was de melding door de werkgever tot een goed einde gebracht of is de zaak nog in onderzoek om te bepalen of er sprake is van een gegrond vermoeden van een misstand. Inmiddels zijn 57 van de 89 zaken afgesloten.

Het aantal nieuwe adviestrajecten in 2023 bedraagt tot en met augustus 256. In 13 trajecten zijn de adviesverzoeken aangemerkt als een gegrond vermoeden van een misstand. Voor de overige zaken moet nog bepaald worden of sprake is van een gegrond vermoeden van een misstand.

Verder zijn er inmiddels 174 zaken afgesloten, wederom omdat het geen werk-gerelateerd vermoeden van een misstand betrof, de melder zelf zijn adviestraject beëindigde of de melding door de werkgever tot een goed einde was gebracht.

In de gevallen waar geen sprake is van een vermoede misstand wordt de adviesvrager zoveel mogelijk doorverwezen naar personen of instanties die wel op hun hulpvraag zijn toegerust. In het merendeel van de trajecten waarin is vastgesteld dat het een vermoeden van een misstand betreft, ervaart de

adviesverzoeker benadeling en is er sprake van een geschil met de werkgever.

Adviestrajecten	2023 (Periode tot 1-9- 2023)	Waarvan aantal gegronde vermoedens	2022 (Periode tot 1-9- 2022)	Waarvan aantal gegronde vermoedens
Beginvoorraad uit voorgaande jaren	89	40	69	29
Afgesloten	57	14	38	4
Openstaand/actief uit voorgaande jaren	32	26	31	31
Nieuw ingekomen zaken	256	13	169	11
Afgesloten	174	2	127	7
Openstaand/actief uit 2023	82	11	73	4
Totaal openstaand/actief	114	37	104 (per 1-9-2022)	35

Actualisatiedatum: tot 1 september 2023

Er zijn 3 maatwerktrajecten onder handen. Deze drie zijn in 2023 gestart. Daarnaast zijn er drie zaken uit voorgaande jaren afgerond. Een maatwerktraject (een aanpak van het Huis, waarin Advies en Onderzoek samenwerken met toestemming van de melder) betreft situaties waarbij de inschatting is dat een snelle interventie bij de werkgever door het Huis ofwel tot de-escalatie van het conflict tussen melder en werkgever leidt, ofwel een bijdrage levert aan het oplossen van de meldsituatie. De ondernomen interventies hebben onder meer geleid tot het alsnog oppakken van de melding en tot het nemen van maatregelen door de werkgever om de vermoede misstand op te lossen.

Sinds september 2022 kunnen adviesverzoekers ook gebruik maken van psychosociale ondersteuning via Slachtofferhulp Nederland (SHN). Van de vijftien gestarte trajecten zijn in 2023 twee trajecten bij SHN afgerond. In 2023 zijn er twee trajecten bijgekomen.

De afdeling advies is dagelijks telefonisch bereikbaar voor informatie en vragen. Dit kan ook anoniem. Een gedeelte hiervan leidt tot het doen van een adviesverzoek. Tot en met 31 augustus 2023 zijn er 300 telefonische gesprekken gevoerd, een toename van ruim 50% ten opzichte van 2022.

Onderzoeken

Het Huis voor Klokkenluiders kan drie soorten onderzoek verrichten: naar een vermoeden van een misstand met maatschappelijk belang (misstand mb), naar inbreuken op Europees Unierecht (EU-inbreuk) en naar de bejegening van de melder door de werkgever als gevolg van een misstandmelding.

In 2023 is de laatste oude 'zaak' afgerond en gepubliceerd. Sedert de start had het Huis te maken met verzoeken tot onderzoek naar zaken die zich soms vele jaren geleden afspeelden. Dat maakte deze onderzoeken extra gecompliceerd en tijdrovend. Nu ontstaat ruimte om in recente zaken meer maatwerk in te zetten. Deze maatwerkoplossingen zijn een belangrijk 'product' van het Huis. Hoe meer zaken met maatwerk kunnen worden vlot getrokken, hoe minder onderzoek er nodig is. Op de website van het Huis staan inmiddels twaalf onderzoeksrapporten en een afrondingsverslag gepubliceerd, waarvan sommige rapporten uit twee delen bestaan en zowel de conclusies van een onderzoek naar de misstand als naar de bejegening bevatten.

Voorafgaand aan de eventuele start van een onderzoek vindt een onderzoekstoets plaats. Dit betreft een vooronderzoek om te kunnen bepalen of het verzoek om één of meerdere onderzoeken kan en mag worden uitgevoerd door het Huis voor Klokkenluiders. In 2023 werden meerdere onderzoekstoetsen uitgevoerd waarvan er op 31 augustus dertien waren afgerond. Deze verzoeken hebben niet geleid tot het instellen van een onderzoek, hetzij door het ontbreken van een maatschappelijk belang, hetzij door het ontbreken van een werkrelatie. In een aantal gevallen is het verzoek door de verzoeker ingetrokken. Waar dat kan worden betrokkenen doorgeleid naar andere instanties. De verwachting is dat er in 2023 nog drie of vier onderzoekstoetsen kunnen worden afgerond.

		In onderzoek	Afgerond
<i>Ingediend voor 2023</i>	Misstand	1	0
	Bejegening	3	1
	Combinatie	1	1*
Subtotaal		5	2
<i>Ingediend na 1-1-2023</i>	Misstand	0	0
	Bejegening	0	0
	EU-inbreuk	0	0
Subtotaal		0	0
TOTAAL		5	2

*Actualisatiedatum: tot 1 september 2023/*Dit onderzoek is op 21 september gepubliceerd*
Voorts heeft het Huis in het voorjaar van 2023 de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) gevraagd een analyse te maken van alle gepubliceerde

onderzoeksrapporten en mee te denken over mogelijke aanpassingen en verbeteringen. Dit heeft geleid tot een aantal aanbevelingen, zoals het maken van een laagdrempelige publiekssamenvatting. In het najaar van 2023 zal hier een vervolg aan gegeven worden in samenwerking met een aantal Autoriteiten en Inspecties.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized loop followed by a smaller loop and a short vertical stroke.

Wilbert Tomesen,
Voorzitter bestuur Huis voor Klokkenluiders